

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Konkret arbete för bättre lagstiftning	2
Byråchef Taina Riihinen.....	2
Konsultative tjänstemannen Maija Salo.....	6
Vård och ans av språket.....	7
Nämnden informerar.....	11
Frågor och svar.....	12
Ändring i språknämndens sammansättning.....	12
På nya platser	13

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

www.vnk.fi/spraknamnden

På webbplatsen finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd från och med Språkråd 1/2001 i pdf-format.

Språkråd har fått ny lay-out

Informationsbladet Språkråd har sedan början av 1990-talet haft i stort sett samma utseende. Det har nu, lagom till det första numret 2008, fräschats upp med ny lay-out och en mer tidsenlig utformning. För planering och genomförande står *Anja Järvinen* vid statsrådets kansli.

Redaktör: Marika Paajanen

Ombrytning: Anja Järvinen

Kopiering: Statsrådets kansli, upplaga 1 340 ex

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Statsrådets translatorsbyrå

PB 23, 00023 STATSRÅDET

spraknamnden@vnk.fi

Tfn sekreteraren (09) 1602 2113, fax (09) 1602 4010

KONKRET ARBETE FÖR BÄTTRE LAGSTIFTNING

I tidigare nummer av Språkråd har det funnits artiklar som på både konkret och allmän nivå har handlat om bättre lagstiftning och klarspråk i lagtexter. Det har varit artiklar om nämndens språkvårdsprojekt och i senaste nummer av Språkråd (3/2007) finns en artikel om bättre lagstiftning. Vi får i denna artikel veta lite mer om det konkreta arbetet på detta område inom statsförvaltningen.

Statsrådet inledde 2007 ett åtgärdsprogram för bättre lagstiftning och antog en lagstiftningsplan för att effektivisera och förbättra kvaliteten på lagberedningen. Som ett led i åtgärdsprogrammet tillsattes 2007 en ministerarbetsgrupp för bättre lagstiftning. Ministerarbetsgruppen leds av justitieminister Tuija Brax. Medlemmar är förvaltnings- och kommunminister Mari Kiviniemi, miljöminister Kimmo Tiilikainen, bostadsminister Jan Vapaavuori, inrikesminister Anne Holmlund och migrations- och Europaminister Astrid Thors.

På hösten 2007 tillsatte justitieministeriet en delegation med uppgift att överväga och skapa medel och metoder för att åstadkomma bättre lagstiftning. Delegationen kan förelägga ministerarbetsgruppen eller statsrådet initiativ för att utveckla lagberedningen och lagstiftningen. I delegationen finns företrädare för näringslivs-, arbetsmarknads-, konsument- och medborgarorganisationer samt för förvaltningen och domstolarna. Justitieminister Tuija Brax är ordförande. Delegationen arbetar i anslutning till justitieministeriet.

I januari 2008 tillsatte justitieministeriet dessutom en arbetsgrupp med företrädare för samt-

liga ministerier och riksdagen för att utveckla lagberedningen. Arbetsgruppen ska stödja och samordna lagberedningen vid ministerierna och finna medel och metoder för att skapa en gemensam god lagberedningskultur inom statsrådet.

Delegationens och arbetsgruppens mandatperiod räcker fram till 2011.

I det följande presenteras två tjänstemän, **Taina Riihinen** och **Maija Salo**, som inom sina respektive arbetsfält och i olika roller vardera verkar för en bättre lagstiftning. Lagstiftningsrådet Taina Riihinen är chef för granskningsbyrån vid justitieministeriets lagberedningsavdelning och medlem i arbetsgruppen för att utveckla lagberedningen. Konsultative tjänstemannen Maija Salo är sekreterare för ministerarbetsgruppen och delegationen för bättre lagstiftning och ordförande för arbetsgruppen för att utveckla lagberedningen. I intervjuerna som följer berättar Taina Riihinen och Maija Salo med egna ord om sig själva och sina uppgifter. Intervjufrågorna fick de på både finska och svenska så att de sedan själva fick välja vilket språk de vill svara på.

HAASTATELTAVANA LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS, TOIMISTOPÄÄLLIKKÖ TAINA RIIHINEN, OIKEUSMINISTERIÖN LAINVALMISTELUOSASTON TARKASTUSTOIMISTO

Kuinka kauan olet toiminut tarkastustoimiston päällikkönä?

Olen ollut päällikkönä vasta vuoden 2007 alusta. Minulla on vielä paljon kasvamista suuriin saappaisiin.

Mitä olet tehnyt työksesi aiemmin?

Olen tarkastanut ja tarkastanut lakeja. Vuonna 1987 siirryin lainvalmisteluosaston rikos- ja prosessioikeuden yksiköstä lainvalmistelutehtävistä (raskauden pehmentämässä mielentilassa) hoitamaan viransijaisuutta tarkastustoimistossa, ja sillä tiellä olen vieläkin. Olen toki sittemmin ollut muuallakin: Viime vuosikymmenen alkuvuodet

työskentelin silloisessa ETA-yksikössä, ja sieltä siirryin vuodeksi komissioon Brysseliin. Olen tehnyt vuoden "keikan" myös lainvalmisteluosaston yksityisoikeuden yksikköön. Uraohjusten maailmassa tuntuu joskus nololta myöntää, että olen ollut oikeusministeriössä valmistumisestani lähtien. Kai se viihtymisestä viestii.

Mitä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston tarkastustoimistossa tehdään?

Tarkastustoimistossa seurataan, että säädösten laatimisesta annettuja ohjeita, Hallituksen esitysten laatimisohejeita, Lainlaatijan opasta, Lainlaatijan perustuslakiohjeita, Lainlaatijan EU-opasta

ja SLAFia, noudatetaan. Tarkastamme, että ehdotuksissa on otettu huomioon yleiset oikeusperiaatteet ja lainsäädännön kokonaisuus. Ehdotusten nimikkeiden on vastattava sisältöä, ehdotusten on oltava sisäisesti johdonmukaisia ja oikein jaoteltuja, ja viittausten muuhun lainsäädäntöön on oltava ohjeiden mukaisia. Ehdotusten on niin ikään oltava sanonnaltaan virheettömiä, ymmärrettäviä ja johdonmukaisia. Meillä myös tarkastetaan, että suomenkielinen ja ruotsinkielinen teksti ovat asiallisesti samansisältöiset. Suomenkielinen teksti tarkastetaan aina ennen ruotsinkielistä.

Mitkä ovat työtehtäväsi toimistopäällikkönä?
Käskeminen, kieltäminen ja huoltaminen. (On minua kutsuttu koko komppanian äidiksikin.)

Tarkastatko itse säädöstekstejä?
Tarkastan tavattoman mielelläni, mutta vähäiseksi on jäänyt siirryttyäni päällikön tehtäviin. Kunhan Lainlaatijan oppaan päivitys valmistuu, käärin hihani.

Millainen on tiimisi tarkastustoimistossa?
Sanalla sanoen hyvä. Ja meillä on usein hauskaa kiireenkin keskellä. Laintarkastajista neljä on suomenkielisiä, neljä ruotsinkielisiä. Lisäksi on sihteerimme Marja. Minä kymmenentenä pomotan.

Mitkä ovat tarkastustoimiston suurimmat haasteet tällä hetkellä?
Jos tällä hetkellä tarkoitetaan meneillään olevia kuukausia, suurin haaste on selviytyä kevätkauden aikana eduskunnassa käsiteltävien hallituksen esitysten tarkastuksesta. Hiukan, mutta vain hiukan pidemmän aikavälin suurena haasteena pidän uuden säädösvalmistelijapolven kouluttamista kunnollisiksi lakiteknikoiksi. Väki valtioneuvostossa vaihtuu lähivuosina kiihtyvää vauhtia, osaamista siirtyy eläkeläisharrastusten pariin, mutta säädöksiä on osattava kirjoittaa tuoreinkin voimin.

Mikä työssäsi on hausointa?
Onnistumisen elämykset.

Entä ikävintä?
Kiireen ajama pakko pintapuolisuuteen. Aivan liian usein joudun tekemään asioita puolivillaisesti.

Millainen työpäiväsi on tänään?
Aloitin työpäiväni hiukan ennen aamukahdeksaa. Yhdeksäksi menin oikeusministeriön esimiesfoorumiin, jonka teemana oli ministeriön uusi henkilöstöstrategia. Siellä meni yhteen. Nyt loppu-iltapäivän teen niitä näitä kiireisimpiä ollakseni ensi viikon lomalla.

Millä tolalla Suomen oikeuskieli on tänä päivänä (suomen/ruotsinkielinen säädöskieli)? Mitä kehityssuuntauksia olet havainnut?
Kyllä oikeuskieli sinänsä aivan kelvollista on, vaikka aina on kehittämistä. Jäsenyytemme Euroopan unionissa on tietenkin tuonut kauniisti sanottuna uusia ulottuvuuksia.

Ovatko säädöstekstit muuttuneet sinä aikana, kun itse olet työskennellyt niiden parissa?
Säädöstekstit muuttuvat koko ajan siinä missä muukin maailma. Uuden tyyppisten asioiden ja ilmiöiden sääntelemine ei voi olla vaikuttamatta säädösteksteihin. Ja kansainvälistymisellä on vielä aivan omanlaisensa vaikutus.

Ruotsissa viranomaisten kielenhuollolla ja selkeällä virkakielellä on jo pitkät perinteet. Onko selkeän virkakielen aika koittanut myös meillä Suomessa?

Onhan meillä Suomessakin pitkät perinteet pyrkimyksellä selkeään virkakieleen. En tiedä, voidaanko koskaan julistaa selkeän virkakielen "ajan koittaneen". Se olisi kai sellainen aika, jona kielen asiantuntijat käyvät läpi jokaisen virkakäsitin.

Valtioneuvosto aloitti vuonna 2007 paremman sääntelyn toimintaohjelman ja laati lainsäädäntösuunnitelman, joiden tavoitteena on säädösvalmistelun tehostaminen ja säädösten laadun parantaminen. Millaisia ajatuksia hankkeet herättävät sinussa?

Minusta on hienoa, että paremman sääntelyn toimintaohjelma on saanut konkreettista ilmiä hallituksen strategia-asiakirjaan sisältyvänä lainsäädäntösuunnitelmana. Suunnitelmaan sisältyvät hankkeet ovat yhteiskunnallisesti tai oikeusjärjestyksen kokonaisuuden kannalta tärkeitä taikka EU-poliittisesti ajankohtaisia. Osalla hankkeista on myös poikkihallinnollisia vaikutuksia. Hankkeet ovat hallituksen erityisseurannassa, mutta kuten ministeri Brax lainsäädäntösuunnitelman hankkeiden aloitustilaisuudessa viime joulukuun alussa tähdensi, hallitus myös tukee näitä hankkeita. (Tuosta täytyy ottaa kaikki irti.) Osassa hankkeita valmisteluprosessi tosin on jo suunnitelman "käyttöönottoaiheessa" sen verran pitkällä, ettei niissä ehditä hyödyntää tukea täyteen määrään. Hallituksen strategia-asiakirjan puolivälin arvioinnin aikaan vuonna 2009 näemme varmasti jo jotakin siitä, miten lainsäädäntösuunnitelma on vaikuttanut, mutta viisaita taidamme olla vasta hallituskauden päätyttyä.

Osana paremman sääntelyn toimintaohjelmaa marraskuussa 2007 asetettiin paremman sääntelyn neuvottelukunta ja tammikuussa 2008 ministeriöiden ja eduskunnan edustajista koostuva säädösvalmistelun kehittämistyöryhmä.

Kummankin toimikausi jatkuu vuoteen 2011.

Olet itse kehittämistyöryhmän jäsen.

Millaisia odotuksia sinulla on sen työlle?

Ennen muuta toivon jäsenten kesken avointa keskustelua. On pureuduttava muun muassa siihen,

mitä parempi sääntely minikin ministeriön näkökulmasta on, ja siihen, mitä seikkoja ministeriöissä pidetään esteinä säädösvalmistelun ja säädösten laadun kehittämiseksi. Resurssit ovat joka ministeriössä niukat ja kiirettä piisaa, mutta yhdessä on hyvä pohtia keinoja kehittämiseen niukoin resurssein. Kehittämistyöryhmä on hyvin toimissaan myös oivallinen kanava ministeriöiden välisessä viestinnässä. Keskustellen on aina helpompi välittää tietoja, toiveita, odotuksia. Ehkä me jäsenet voimme myös tukea toisiamme muistuttamaan kiireisiä ja innokkaita ministereitämme siitä, että nämä ovat sitoutuneet paremman sääntelyn toimintaohjelmaan.

Profiili Taina Riihinen

Perhe: 19-vuotias poika.

Koulutus: Ihan vain OTK-tutkinto, mutta on minulla myös green card.

Luen parhaillaan: Kolme opusta on kesken: Dostojevskin Valkeat yöt, Stieg Larssonin Miehet jotka vihaavat naisia (relatiivilauseen edestä ihan oikeasti puuttuu pilkku!) sekä Madeiran levadat ja luontopolut.

Musiikki: Riippuu täysin mielialasta. En ole musikaalinen, mutta kuuntelen joskus mielelläni sinfonian. Autossa on usein auki Radio Nova, ja kotitouhujen taustalla saattaa laulaa vaikkapa Katie Melua.

Ruoka: Olen aivan kaikkiruokainen. Tavallisista arkiruoista suosikkejani on silakkapihvit perunamuusin kera.

Juoma: Juon paljon teetä, mustaa, vihreää ja valkoista. Seurustelujuomaksi valitsen mieluiten punaviinin.

Lempipaikka: Ei ole yhtä paikkaa yli muiden. Loppukesästä ja syksyllä saatan kertoa lempipaikakseni Someron kantarelli- ja suppilovahverometsät ja sieniretken jälkeisen yöhön tyyntyvän järvenrannan. Mutta tämän jo puolivuotiselta vaikuttavan lokakuun aikana oman divaanin nurkka on tuntunut liiankin mukavalta. Nyt haaveilen lentokoneesta nousukiidossa.

 Leila Leskinen

Kommunikationsministeriet

INTERVJU MED KONSULTATIVE TJÄNSTEMANNEN MAIJA SALO, JUSTITIEMINISTERIETS LAGBEREDNINGSAVDELNING

Hur länge har du innehaft din nuvarande befattning på justitieministeriets lagberedningsavdelning?

Jag började vid justitieministeriet i september 2007.

Vad gjorde du före det?

Jag var regeringsråd vid jord- och skogsbruksministeriet med uppdrag att leda juridiska enheten på avdelningen för livsmedel och hälsa. Jag började bereda lagar och andra författningar redan för 20 år sedan när jag jobbade vid jordbruksstyrelsen.

Vilka är dina viktigaste arbetsuppgifter?

Vi, jag och mitt arbetsteam, svarar för genomförandet av regeringens lagstiftningsplan för justitieministeriets del. Vi samarbetar med andra ministerier och organisationer som påverkar lagberedningen.

Hurdant är ditt arbetsteam?

Jag arbetar med forskaren Hanna-Leena Iso-Ketola och informationsexperten Leena Palmén. Vi har alla våra egna uppgifter och ansvarsområden,

men vi brukar sitta ner och fundera och planera verksamheten tillsammans nästan varje dag.

Vilka är dina förväntningar i fråga om att utveckla lagberedningen och vilket är målet med projektet?

Jag väntar mig att de lagberedningsprojekt som tagits med i regeringens lagstiftningsplan blir framgångsrika och att de senare kan fungera som förebilder och goda exempel för kommande projekt. Målet är också att vi ska få mer konkret information om problem inom lagberedningen och nya medel att lösa dem. På det hela taget hoppas jag att så många lagberedare som möjligt i slutet av den här regeringsperioden tycker att de har bättre möjligheter att nå högre kvalitet i sitt arbete.

På vilket sätt finns ett klart lagspråk och översättning av författningar till svenska med i åtgärdsprogrammet för bättre lagstiftning?

Regeringens lagstiftningsplan har bl.a. målet att skapa tydligare och mer förståeliga lagar. Detta gäller lagtexter såväl på finska som på svenska.

Vilka är de största utmaningarna i ditt arbete?

Vi borde fästa uppmärksamhet vid hela den långa processen i lagberedningen, inte bara vid den del som vi själva svarar för. Bättre lagstiftning borde vara ett gemensamt mål för hela statsrådet och det målet kan nås endast om alla enskilda organisationer medverkar och samarbetar.

Vad kan man gripa tag i för att börja arbetet för bättre lagstiftning?

Jag tror att det bästa sättet är att sörja för konkreta hjälpmedel, anvisningar och information för lagberedarna, såsom webbplatsen för bättre lagstiftning.

Vem kan hjälpa till med att sprida budskapet om bättre lagspråk? Eller undervisa i bättre lagspråk?

De främsta organisationerna är laggranskningsbyrån vid justitieministeriets lagberedningsavdelning, Forskningscentralen för de inhemska språken och Statsrådets translatorsbyrå. De arbetar redan alla med bättre lagstiftning och har förbundit sig att stödja de prioriterade lagberedningsprojekt som finns med i regeringens lagstiftningsplan. För de här spetsprojekten utses laggranskare och

translator på förhand. Rådgivningen i språkfrågor är också integrerad i dessa projekt. Dessutom är justitieminister Tuija Brax en framträdande förespråkare för klarspråk och tydlig lagtext.

Vad är det roligaste i ditt arbete?

Det är fint att arbeta med personer som sprudlar av idéer och entusiasm. Och det är roligt att få bekanta sig med allt fler sådana personer nästan varje vecka.

Och tråkigast?

Det tar tid att bryta gamla mönster och att ändra lagberedningen. Det kommer att dröja flera år innan vi når konkreta positiva resultat.

Hur ser din arbetsdag ut i dag?

En vanlig dag innehåller både skrivjobb vid datorn och möten. I dag skriver jag en promemoria och

en text för nyheterna. Efter det har vi en intern diskussion på lagberedningsavdelningen om en uppdatering av Senaattori, statsrådets gemensamma intranät.

Profil Maija Salo

Familj: Make och tre barn.

Utbildning: Juriskandidat, vicehäradshövding.

Läser just nu: Svinalängorna av Susanna Alakoski.

Lyssnar på: R'n'b, hip hop och rock, dvs. det som mina barn lyssnar på.

Äter: Pesto med färsk basilika, helst odlad på vår balkong.

Dricker: Rödvin.

Favoritställe: Hemmet på Drumsö.

Leila Leskinen

Kommunikationsministeriet

VÅRD OCH ANS AV SPRÅKET

RAPPORT FRÅN NÄMNDENS SPRÅKVÅRDSPROJEKT

Statsrådets svenska språknämnd ordnade hösten 2007 ett språkvårdsprojekt med språkkonsulten Barbro Ehrenberg-Sundin från Sverige som expert (Språkråd 2 och 3/2007). I samband med projektet beslutade nämnden att ge projektets resultat en så stor spridning som möjligt. Därför publicerar vi från och med detta nummer ett urval språkvårdstips, som bygger på de fynd som Barbro Ehrenberg-Sundin gjorde då hon botaniserade bland finlandssvenska språkblomster i fjol. Vi hoppas de kan vara till nytta. Mycket är visserligen sådant som redan påpekas i Svenskt lagspråk i Finland (SLAF) och andra språkvårdsrekommendationer, men som vi ofta saligen glömmer bort i översättningsbrådskan.

UNDVIK "TRAMPOLINER"

Långa inledningar på en mening brukar kallas trampoliner, man liksom tar sats för att komma till skott. I statsrådets och riksdagens texter förekommer t.ex. ofta följande: Med hänvisning till vad som ovan anförts ..., Mot bakgrund av vad utskottet uttalat i ..., Enligt x och § i lagen om ... och lagen om ... I fasta fraser och mallar går det inte att utelämna trampolinerna, men i andra fall kan man försöka banta ner texten.

Textexempel:

- 1 På det sätt som det redogörs för i spörsmålet har det allt mera utbredda behovet av parkeringsplatser lett till ett privat utbud av avgiftsbelagda parkeringsplatser.
T.ex.: *Det är riktigt att* det allt mer utbredda behovet av parkeringsplatser har lett till ...
- 2 *Med hänvisning till det ovan relaterade* är det utan vidare så ...
T.ex.: Det är *alltså* utan vidare så
- 3 *Mot denna bakgrund* har utskottet kommit fram till ...
T.ex.: Utskottet har *därför* kommit fram till ...

DELA UPP ALLTFÖR LÅNGA MENINGAR

Finskan har en förkärlek för långa meningar med många syftningar. Dessa får gärna spjälkas upp på svenska.

Textexempel:

- 1 Kommissionen har inför Europeiska värdepapperskommittén lagt fram ett utkast till ny förordning, *enligt vilken* bokslutsinformation *som förutsätts enligt den i insynsdirektivet avsedda skyldigheten att regelbundet lämna information* kan basera sig på den nationella lagstiftningen i det tredjeland som är hemstat för emittenten *under en tidsperiod som* fortgår fram till den 31 december 2011, om de villkor som anges i artikel 4 i utkastet till kommissionens förordning uppfylls.
Hellre: Kommissionen har inför Europeiska värdepapperskommittén lagt fram ett utkast till ny förordning, *där det anges att* den bokslutsinformation *som man enligt insynsdirektivet är skyldig att regelbundet lämna* kan basera sig på den nationella lagstiftningen i det tredjeland som är hemstat för emittenten. *Detta ska enligt utkastet vara möjligt* fram till den 31 december 2011, om de villkor som anges i artikel 4 i utkastet uppfylls.

GÖR PASSIV TILL AKTIV

Även passivformer är något som gärna vill hänga med från finskan. Försök göra meningen aktiv om det går.

Textexempel:

- 1 Detta innebär att *vid betalning av skördeskadeersättningar behöver en anmälan* om statligt stöd inte längre *lämnas* till kommissionen innan ersättningarna betalas.
Hellre: Det innebär att *man vid betalning av skördeskadeersättningar inte behöver anmäla detta* till kommissionen innan ersättningen betalas ut.
Eller: Detta innebär att man *inte längre behöver anmäla till kommissionen* att statliga stöd för skadeersättningar betalas ut.
- 2 Ministeriets beslut har baserat sig på *att till* tullmyndigheterna i samband med exporten av de *ifrågavarande* spannmålspartierna inte i tid *har lämnats* en exportdeklaration i original, utan *att deklarationen har lämnats* endast per fax.
T.ex.: Ministeriets beslut grundar sig på att bolaget inte i tid lämnat en exportdeklaration i original till tullmyndigheterna i samband med exporten av de aktuella spannmålspartierna, utan endast per fax.
- 3 I praktiken har kommunerna inte hunnit göra alla de ägararrangemang *som var avsedda att göras*.
T.ex.: I praktiken har kommunerna inte hunnit göra alla de ägararrangemang *som de hade tänkt*.
- 4 En särskild bestämmelse har *varit behövlig* i synnerhet därför att kommunerna *inte har möjlighet att genomföra bolagisering* av sitt hyresbestånd *så att de befrias* från överlåtelseskatt genom så kallad verksamhetsöverlåtelse, som tillämpas av privata aktiebolag.

T.ex.: En särskild bestämmelse *har behövts* i synnerhet därför att kommunerna *inte kunnat bolagisera* sitt hyresbestånd *och bli befriade* från överlåtelseskatt genom så kallad verksamhetsöverlåtelse, som tillämpas av privata aktiebolag.

- 5 Från beräkningssättet *kan dock avvikelser göras* av särskilda skäl.

T.ex.: Man *får dock avvika* från beräkningssättet, om det finns särskilda skäl.

Eller: Om det finns särskilda skäl får man dock avvika från beräkningssättet.

UNDBIK UPPREPNINGAR

Det finska förvaltningspråket kan innehålla uttryck och fraser som upprepas ofta och gärna, i allmänhet för att undvika tvivel om vad som avses. Ibland går det att på svenska utelämna den finska textens upprepningar eller ersätta dessa med ett kortare uttryck. I paragraf-text ska man dock vara återhållsam när det gäller nedbantning av texten och i oklara fall hellre skriva ut upprepningarna. Vissa upprepningar som görs på finska kan dock undvikas, eftersom svenskan har bestämd form att arbeta med.

Textexempel:

- 1 När skördeskadeersättningar betalas med stöd av gruppundantagsförordningen enligt den ändring som föreslås innebär det för dem som får skördeskadeersättning en betydligt snabbare utbetalning av ersättningar *jämfört med den nuvarande situationen, där en anmälan om betalning av ersättningar ska göras.*

Eftersom man redan av den tidigare texten fått veta hur det går till i dag räcker det med att skriva: När skördeskadeersättningar betalas med stöd av gruppundantagsförordningen enligt den ändring som föreslås innebär det för dem som får skördeskadeersättning en betydligt snabbare utbetalning av ersättningar *än i dag.*

- 2 Detta innebär att kommissionens förhandsgodkännande inte längre krävs för betalning av skördeskadeersättningar, vilket är fallet *i det nuvarande förfarandet för anmälan om statligt stöd.*

Hellre: Detta innebär att kommissionens förhandsgodkännande inte längre krävs för betalning av skördeskadeersättningar, vilket är fallet *nu.*

- 3 Det föreslagna sättet att fastställa avgiften gynnar *klarare än tidigare* banker med god kapitaltäckning.

Räcker kanske med: *kommer att gynna* banker ...

- 4 Om kapitaltäckningsnivån är högre så sjunker avgiften *från den nuvarande.* (kan utelämnas – framgår av sammanhanget)

En metod för att undvika upprepningar av fraser är att använda "detsamma gäller".

Textexempel:

- 1 Om en metod är riktad till en särskild konsumentgrupp, *bedöms otillbörligheten från denna konsumentgrupps synpunkt.* Om en metod sannolikt kommer att försämra möjligheterna att fatta beslut för konsumenter som är särskilt utsatta på grund av ålder, funktionshinder eller lättrogenhet och näringsidkaren rimligen borde ha förstått detta, *bedöms metodens otillbörlighet från denna konsumentgrupps synpunkt.*

Hellre: Om en metod är riktad till en särskild konsumentgrupp, *bedöms otillbörligheten från denna konsumentgrupps synpunkt. Detsamma gäller* om en metod sannolikt kommer att försämra möjligheterna att fatta beslut för konsumenter som är särskilt utsatta på grund av ålder, funktionshinder eller lättrogenhet och näringsidkaren rimligen borde ha förstått detta.

Även pronomen kan ersätta upprepningar:

- 1 Avsikten är att i samband med ... *genomföra en revidering av kommunernas finansieringssystem* från ingången av år 2010. Grunderna för fastställande av skogsskatteandelen kan tas upp på nytt i samband med *revideringen av kommunernas finansieringssystem (= detta)*.
- 2 I sjukförsäkringslagen ingår *bestämmelser om finansieringen av sjukförsäkringen*. *Finansieringen av sjukförsäkringen reviderades* genom lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (1113/2005) som trädde i kraft vid ingången av år 2005.

Hellre: I sjukförsäkringslagen ingår *bestämmelser om finansieringen av sjukförsäkringen*. *Dessa ändrades* genom lagen om ändring av sjukförsäkringslagen (1113/2005) som trädde i kraft vid ingången av år 2005.

- 3 *Ett protokoll över delägarstämman* ska upprättas senast 30 dagar efter stämmans slut. *Delägare, samägare till en delägarfastighet och andra sakägare* har rätt att få tillgång till *protokoll från delägarstämman* och att få utdrag ur *protokollet*. *Delägare, samägare till en delägarfastighet och andra sakägare* har rätt att få kopior av bilagor till *protokoll från delägarstämman* och mot ersättande av delägarlagets kostnader

Hellre: *Ett protokoll över delägarstämman* ska upprättas senast 30 dagar efter stämmans slut. *Delägare, samägare till en delägarfastighet och andra sakägare* har rätt att få tillgång till *protokollet* och att få utdrag ur *det*. *De har också* rätt att få kopior av bilagor till *protokollet* mot ersättande av delägarlagets kostnader (kanske det räcker med: *mot ersättning* som i så fall placeras efter *rätt att*).

- 4 Om rättsskyddscentralen för hälsovården anser att verkställigheten av *en vårdpåföljd* inte är motiverad med hänsyn till vårdens syfte, kan *en vårdpåföljd* (syfta tillbaka med bestämd form: *vårdpåföljden, påföljden*) inte verkställas i Finland.
- 5 *Om en överföring är möjlig*, ska den verksamhetsenhet inom hälsovården som svarar för personens vård informeras om *möjligheten till överföring (= detta)*.
- 6 Den tjänsteman som tar emot *samtycket* ska försäkra sig om att den som ger *samtycket* förstår innebörden av *samtycket (= det)*.
- 7 Om rättsskyddscentralen för hälsovården anser att det med hänsyn till vårdens syfte är motiverat att *anförtro en främmande stat verkställigheten av en vårdpåföljd*, ska rättsskyddscentralen till justitieministeriet göra en framställning om *att verkställigheten av vårdpåföljden ska anföras den främmande staten (= detta)*.
Framställningen *om att verkställigheten av en vårdpåföljd som bestämts i Finland ska anföras den främmande stat* (Det bör räcka med: *Framställningen*) ska göras skriftligen till justitieministeriet.
- 8 Sådana individuella tekniska identifieringsuppgifter som behövs ... ska tilldelas varje person som registreras i befolkningsdatasystemet när hans eller hennes uppgifter första gången förs in i *befolkningsdatasystemet (= det, systemet)*.
- 9 Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen, i vilket föreskrivs om hur *den i 1 mom. föreskrivna skyldigheten för inlåningsbanker att bevilja insättningsgarantifonden lån* fördelas mellan inlåningsbankerna. Enligt det föreslagna momentet ska *den i 1 mom. för inlåningsbanker föreskrivna skyldigheten att bevilja lån* fördelas mellan inlåningsbankerna i samma proportion som deras insättningar utgör ...

Hellre: Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen, där det föreskrivs hur *den i 1 mom. föreskrivna skyldigheten för inlåningsbanker att bevilja insättningsgarantifonden lån* fördelas mellan inlåningsbankerna. Enligt det föreslagna momentet ska *skyldigheten* fördelas mellan inlåningsbankerna i samma proportion som deras insättningar utgör ...

 Mikael Ekholm
Statsrådets translatorsbyrå

NÄMNDEN INFORMERAR

VAD ÄR TYÖKYVYTTÖMYYSSELÄKE, OCH VAD HETER DET PÅ SVENSKA?

Den som blivit arbetsförmögen till följd av sjukdom, handikapp eller skada kan under vissa förutsättningar beviljas pension. I lagstiftningen kallas denna pension på finska *työkyvyttömyyseläke*, även om den i informella sammanhang ofta kallas *sairauseläke*.

Bestämmelser om sådan pension som kan beviljas vid arbetsförmåga finns dels i folkpensionslagen, dels i arbetspensionslagstiftningen. Folkpensionslagen är en allmän lag som gäller alla som är bosatta i Finland, medan arbetspensionslagstiftningen gäller dem som har deltagit i arbetslivet. Det finns arbetspensionslagar för bl.a. arbetstagare, företagare, sjömän och lantbruksföretagare samt statligt och kommunalt anställda.

I den gällande arbetspensionslagstiftningen kallas *työkyvyttömyyseläke* på svenska **invalidpension**, även om man i sammanhanget ibland också talar om sjukpension. I den nya folkpensionslag (568/2007) som trädde i kraft vid ingången av 2008 tog man i bruk termen **sjukpension** enligt rekommendationer från språkvårdshåll. I den tidigare folkpensionslagen (347/1956) användes termen **invaliditetspension**.

Hur ska *työkyvyttömyyseläke* översättas i lagar och förordningar?

När man översätter lag- och förordningstext måste man av lagtekniska skäl välja den term som har använts i den aktuella författningen. När arbetspensionslagarna ändras eller när det i en lag eller förordning hänvisas till arbetspensionslagarna ska man således använda termen *invalidpension*. Gäller ändringen eller hänvisningen den nya folkpensionslagen, ska man skriva *sjukpension*. Är det fråga om enbart 1956 års folkpensionslag, bör man överväga om den gamla termen *invaliditetspension* eventuellt ska användas.

Exempel (ur en lag om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare)

*Mitä tässä laissa säädetään **työkyvyttömyyseläkkeen** hakemisesta, määräytymisestä ... Vad som i denna lag föreskrivs om sökande av **invalidpension**, fastställande ...*

*... jos leski sai edunjättäjän kuollessa **työeläkelain tai kansaneläkelain (568/2007) mukaista työkyvyttömyyseläkettä**, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.*

*... om den efterlevande maken har fått **invalidpension enligt en arbetspensionslag eller sjukpension enligt folkpensionslagen (568/2007)** i minst tre års tid vid förmånsåtagarens död.*

När någon av arbetspensionslagarna i framtiden reformeras så att alla de centrala paragrafer som reglerar invalidpensionen ändras, kan det hända att det är lagtekniskt möjligt att på samma gång ta i bruk termen *sjukpension* i den svenska lagtexten. Då ska översättaren diskutera saken åtminstone med uppdragsgivaren och med laggranskarna på justitieministeriets lagberedningsavdelning.

Formella texter – en utmaning för översättaren

I formella texter med direkt anknytning till lagstiftningen, t.ex. blanketter, beslut och andra myndighetsdokument, måste termen anpassas efter situationen. Vid översättning av strikt formella texter som ska vara juridiskt hållbara bör översättaren tillämpa de principer som gäller för lagtext. När det gäller formella texter av närmast informativ karaktär kan översättaren eventuellt välja *sjukpension* som övergripande benämning, om det är motiverat av språkliga skäl och om sammanhanget blir klart för alla läsarkategorier på ett eller annat sätt.

Blanketter, beslut och andra myndighetsdokument berör ofta enskilda människors rättigheter och ekonomiska ställning. Det är därför viktigt att läsarna får den information de behöver för att förstå termernas innebörd i sammanhanget och hitta t.ex. relevanta bestämmelser och eventuell webbinformation. Läsarna ska inte behöva kontrollera sammanhanget med hjälp av den finska termen, utan de ska ha tillgång till en begriplig helhet på svenska. Översättaren måste alltså bedöma termvalet och läsarnas eventuella behov av tilläggsinformation från fall till fall och med hänsyn till

sammanhanget, vid behov i samråd med den som skrivit källtexten eller andra sakkunniga.

I mindre formella texter kan översättaren använda parenteser och förklaringar

När det gäller informellare texter, t.ex. tidningsartiklar och informationsbrev, är översättaren inte så bunden av lagtermerna utan kan av språkliga skäl använda *sjukpension* som övergripande benämning. Om tydligheten kräver det, kan läsarna då förses med extra terminformation i den svenska texten med hjälp av parenteser och förklaringar.

Exempel

I det här fallet kan arbetstagaren få sjukpension. Det är den pension som i lagen kallas invalidpension.

Den som har beviljats sjukpension (som i arbetspensionslagstiftningen kallas invalidpension) får ...

En person kan ha rätt till sjukpension (som tidigare kallades invaliditetspension) enligt folkpensionslagen, om han eller hon har ...

FRÅGOR OCH SVAR

Understöd eller bidrag?

Nämnden har fått en fråga om finskans *avustus* alltid ska översättas med *understöd* eller om det finns något annat och bättre alternativ. Frågeställaren har tyckt sig märka att man i lagtexter gått in för att genomgående översätta finskans *avustus* med *understöd* och finskans *tuki* med *stöd*.

En snabb sökning på webben visar att sammansättningar med *-understöd* (t.ex. *statsunderstöd*, *investeringsunderstöd*, *moderskapsunderstöd*) är mycket vanligare i offentliga texter från Finland än i motsvarande texter från Sverige. Sverigesvenska belägg finns också, men de är betydligt färre och beläggen finns ofta i äldre texter eller texter som beskriver äldre förhållanden. På de svenska webb-

sidorna hittar vi i stället fler sammansättningar på *-bidrag* och *-stöd* (*kommunalt bidrag*, *föräldrabi- drag*, *jordbruksstöd*, *marknadsstöd* m.m.).

En titt i några ordböcker – i det här fallet Svensk ordbok från 1986 och Nationalencyklopedins ordbok från 1996 – bekräftar att *understöd* i betydelsen "behovsprövat ekonomiskt tillskott till enskild person" inte längre är helt gångbart utan har börjat uppfattas som något föråldrat. Ordböckerna rekommenderar att vi i stället väljer *bidrag* (eller *stöd* när det handlar om det), alldeles särskilt i termer och begrepp inom vård och omsorg.

Översätt alltså inte slentrianmässigt finskans *avustus* med *understöd*, utan minns att *bidrag* ofta kan vara ett bättre alternativ.

ÄNDRING I SPRÅKNÄMNDENS SAMMANSÄTTNING 2007–2009

Leila Leskinen är tjänstledig 10.4.2008–19.2.2009 och befriad från sitt uppdrag i nämnden under den tiden. Som ersättare för henne har statsrådet utsett Monika Arnö från utrikesministeriet och hon tillträdde officiellt den 10 april 2008. Nämndens nuvarande sammansättning är alltså följande:

Ordförande: Paulina Tallroth, justitieministeriet

Medlemmar: Monika Arnö, utrikesministeriet, Henrik Bruun, justitieministeriet, Mikael Ekholm, statsrådets translatorsbyrå, Ann-Marie Malmsten, justitieministeriet, Katarina Petrell, vice ordförande, statsrådets translatorsbyrå, Kari Raunio, riksdagens svenska byrå och Eivor Sommardahl, svenska språkbyrån vid Forskningscentralen för de inhemska språken. Sekreterare är Marika Paajanen, statsrådets translatorsbyrå.

PÅ NYA PLATSER

Här hittar du en förteckning över personer som bytt arbetsplats sedan hösten 2007. Föregående förteckning över kolleger på nya platser finns i Språkråd 2/2007. Meddela gärna Språkråds redaktör om nya kolleger, se kontaktinformationen nedan.

Vem	Var	Varifrån	Tfn
Georg Mecklin	Arbets- och näringsministeriet, informatör	Arbetsministeriet, translator	1604 9297
Anne Juottonen	Arbets- och näringsministeriet (ANM)	Arbetsministeriet	1604 8980
Merja Laaksonen	Arbets- och näringsministeriet (ANM)	Handels- och industriministeriet	1606 3743
Ann-Mari Keto	Arbets- och näringsministeriet (ANM)	Handels- och industriministeriet	1606 3604
Anneli Neittamo	Arbets- och näringsministeriet (ANM)	Inrikesministeriet	1606 4936
Terhi Bäckman	Riksdagens svenska byrå	Vasa landsarkiv	432 2139
Jukka Koistinen	Kommunikationsministeriet (Leila Leskinens vikarie)	Justitieministeriet	1602 8546

KONTAKTINFORMATION

Frågor och initiativ till Statsrådets svenska språknämnd kan sändas per e-post, fax eller post till nämndens sekreterare på någon av följande adresser:

E-postadress: spraknamnden@vnk.fi

Fax: (09) 1602 4010

Postadress: Statsrådets svenska språknämnd

Statsrådets translatorsbyrå

PB 23, 00023 STATSRÅDET

I principiella frågor som gäller svenskt lag- och förvaltningspråk i Finland kan nämnden även konsulteras muntligen via sekreteraren, tfn (09) 1602 2113.

Prenumerationer på Språkråd, adressändringar och annulleringar:

per e-post, fax eller post. Se adresserna ovan.

Språkråd distribueras i tryckt form per post och i pdf-format per e-post. Språkråd sänds gratis till beställaren.

STATSRÅDETS KANSLI